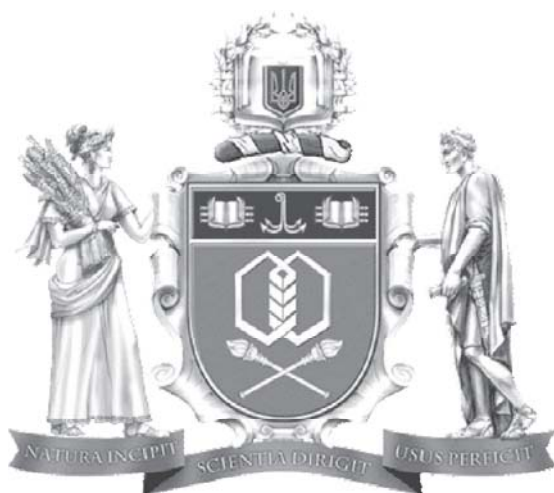

Міністерство освіти і науки України
ОДЕСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

48

НАУКОВО-
МЕТОДИЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ

Матеріали конференції

*Розвиток методологічних основ
вищої освіти в ОНАХТ*

ОДЕСА 2017

Матеріали друкуються відповідно до рішення 48-ї науково-методичної конференції ОНАХТ “Розвиток методологічних основ вищої освіти в ОНАХТ”, яка проходила 12–13 квітня 2017 року.

Склад редакції: Єгоров Б.В., д-р техн. наук, професор,
Трішин Ф.А., канд. техн. наук, доцент,
Мардар М.Р., д-р техн. наук, професор,
Кананихіна О.М., канд. техн. наук, доцент,
Мураховський В.Г., канд. фіз.-мат. наук, доцент,
Волков В.Е., д-р техн. наук, професор,
Корнієнко Ю.К., канд. фіз.-мат. наук, доцент,
Радіонова О.В., канд. техн. наук, доцент,
Купріна Н.М., канд. екон. наук, доцент,
Хобін В.А., д-р техн. наук, професор,
Васильєв С.В., методист

ЕКОЛОГІЧНА ОСВІТА – СКЛADOVA ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТІЙКОГО І ГАРМОНІЙНОГО РОЗВИТКУ

М.М. Зацеркляний, Ю.В. Семенюк, Т.Б. Столевич

У нашій країні питанням екологічної освіти і екологічного виховання почали приділяти увагу на початку 70-х років XX ст., коли стало зрозуміло, що багато помилок, які призводять до порушення екологічної рівноваги у природі, виникають через незнання законів екології, або при ігноруванні їх. І тоді було сформовано систему природоохоронної освіти, яка здійснювалася за двома основними напрямками:

- поширення відповідних природоохоронних знань серед населення через лекційну пропаганду, видання науково-популярної і спеціальної літератури, засоби масової інформації тощо;
- природоохоронна підготовка через систему загальної, професійної та вищої освіти.

Проте і сьогодні одним із недоліків існуючої системи екологічної освіти є те, що природа розглядається як енергетичний та сировинний ресурс матеріального виробництва, а її цінність визначається, перш за все, як господарська. Екологічний аспект розуміння природи як необхідного середовища життєдіяльності людини залишався на периферії екологічної освіти, головним критерієм якої було раціональне природокористування. Передбачалося, що у результаті використання досягнень науково-технічного прогресу стара природомістка техніка і технології з великим обсягом виробничих відходів буде замінена менш ресурсоемною та еколого безпечною, що, у свою чергу вимагає підготовки нових спеціалістів з іншим рівнем екологічної освіти

Ця система екологічної освіти, незважаючи на всі її недоліки, була, безперечно, кроком уперед від загальної екологічної безграмотності. Проте вона не може відповідати сучасним вимогам, а потребує подальшого розвитку і вдосконалення.

Однією із основних вимог сучасності до системи екологічної освіти і екологічного виховання є формування у населення екологічної свідомості і екологічного складу мислення як важливої складової загальнолюдської моралі. Основою екологічної свідомості і екологічного складу мислення є знання, переконання і навички у сфері взаємодії людини з природою. Ці знання і навички людина повинна засвоювати на всіх етапах навчання і виховання.

Освіта у галузі навколишнього природного середовища повинна розглядатися як неперервний процес, що охоплює всі вікові, соціальні та професійні групи населення. Основоположне значення мають такі її принципи:

- неперервність, системність і систематичність, які забезпечують організаційні умови формування екологічної культури особистості, наступність між окремими ланками освіти;
- виховання розуміння цілісності, єдності навколишнього середовища, нерозривного зв'язку його складових, взаємозумовлених природних процесів.

Істотну роль у реалізації цього принципу відіграє вчення про екосистему, біосферу і ноосферу;

- міждисциплінарний підхід до формування екологічної культури, який передбачає не механічне впровадження різнобічних знань екологічного спрямування у зміст різних предметів, а їх логічне підпорядкування основній меті освіти;

- висвітлення екологічних проблем на глобальному, національному і краєзнавчому рівнях, що передбачає ознайомлення із загальними і локальними проблемами навколишнього середовища, а також практична участь у розв'язанні місцевих екологічних проблем;

- спрямованість навчання на розвиток ціннісно-мотиваційної сфери особистості, гармонізація зв'язків із навколишнім середовищем.

Мета, завдання і принципові положення складових екологічної освіти в Україні повинні бути спрямовані на різнобічну підготовку підростаючого покоління, яке у майбутньому зможе вирішувати екологічні проблеми на основі наукових знань, здорового глузду й набутого досвіду, керуючись національними гуманістичними ідеалами і традиціями господарювання. Вища та середня спеціальна освіта повинні формувати у майбутніх фахівців екологічну культуру виробництва, знання, уміння, навички, необхідні для вирішення завдань контролю за якістю довкілля, створення маловідходних та ресурсозберігаючих технологій, а також медико-екологічних умов для забезпечення здоров'я населення.

Вихідні положеннями вузівської екологічної освіти на наш погляд наступні:

- усвідомлення кожною особистістю своєї належності до сім'ї, народів, своєї відповідальності не тільки за рідний край, а й за Землю у цілому, виховання розуміння необхідності збереження генетичного фонду планети й турботи про долю наступного покоління, тобто формування у студентів основ біосферного погляду;

- екологічна освіта у вищих навчальних закладах має бути продовженням попередніх етапів екологічної освіти, вищим рівнем у системі безперервної багатоступеневої екологічної освіти;

- вузівська екологічна освіта повинна бути різноплановою, охоплювати всі рівні, бути організованою так, щоб забезпечувати потреби України в екологічних кадрах.

Найвищим рівнем підготовки фахівця-еколога інженерного рівня слід вважати якісне засвоєння ним усього обсягу знань відповідно до програми, уміння самостійно аналізувати й моделювати типові екологічні ситуації з орієнтацією на управління останнім, якісно виконувати нескладні комплексні екологічні експертизи, приймати рішення на перспективу, виконувати екологічну паспортизацію об'єктів тощо.

Напрямами удосконалення слід вважати:

- розроблення та запровадження у кожному вищому та середньому спеціальному навчальному закладі комплексної програми безперервного навчання та виховання студентів і учнів у галузі інженерного захисту довкілля

та раціонального природогосподарювання з урахуванням усіх аспектів екології, ресурсозбереження, екологізації культури, екологізації педагогічної, юридичної та медичної освіти;

- розроблення навчальних програм, підручників та навчальних посібників з проблем екології та реалізація їх у навчальному процесі;

- удосконалення методики викладання екологічного права та спецкурсів з еколого-правових дисциплін у сучасних умовах для підготовки фахівців у галузі права, інших гуманітарних та природничих наук і знань;

- створення нових та реорганізація діючих наукових, зокрема, еколого-експертних центрів, діяльність яких спрямована на дослідження та оцінку різноманітних проблем охорони довкілля, використання природних ресурсів, дотримання принципів екологічної безпеки;

- визначення пріоритетних напрямків наукових досліджень у галузі використання природних ресурсів, охорони довкілля, створення засад екологічної безпеки;

- організація досліджень та експериментів з вирішення проблем охорони довкілля, раціонального природогосподарювання, запровадження маловідходних та енергозберігаючих технологій, з еколого-педагогічної, еколого-юридичної та медико-екологічної тематики;

- створення у системі управління екологічної безпеки регіонального наукового центру екологічного права та законодавства для здійснення комплексних еколого-правових досліджень;

- внесення пріоритетних природоохоронних проблем у кваліфікаційні роботи випускників;

- підтримання проведення науково-практичних семінарів, конференцій з екологічної тематики для студентів вищих навчальних закладів.